

ÎN TRE CORZILE CANONULUI

“Sunt analizate, într-o perspectivă superior didactică, principalele curente din poezia română de la sfârșitul secolului XIX și din prima jumătate a secolului XX.

Fiecare secțiune cuprinde o definiție conceptuală a curentului (contextul apariției, programul literar, evoluție, principalele reviste și principalii poeți), un dosar de receptare critică a curentului (citate semnificative din cei mai importanți istorici și critici literari), comentariul operei poezilor reprezentativi, o bibliografie esențială”. Am citat din prezentarea cărții lui Iulian Boldea, *Symbolism, modernism, tradiționalism, avangardă*, Editura Aula, colecția Istoria didactică a literaturii române, 2002.

Din Argumentul autorului ne-am oprit la următoarele fraze: “Aportul nostru a fost mai ales acela de a decela o anumită continuitate, de a remarca un progres, anumite filiații în devenirea limbajului liric românesc (...). Lucrarea noastră caută, așadar să fixeze avatarurile canonului poetic românesc, cu reliefurile său caracteristic [...]”.

În lumina celor citate, cronicarului nu-i rămâne decât să consemneze dacă s-au atins aceste deziderate și în ce măsură și în funcție de rezultat să acorde cărții o notă care s-o recomande sau nu celor interesați de poezia românească modernă.

Prima remarcă pe care o putem face este cea referitoare la organizarea superior didactică a materiei. Fiecare capitol al studiului e un rezumat sau mai corect spus o sinteză a unei întregi bibliografii a problemei.

În paginile consacrate simbolismului sunt punctate cu claritate câteva din trăsăturile specifice simbolismului românesc atât în ceea ce privește geneza, cât și direcțiile lui de manifestare. De asemenea se subliniază în mod pertinent că “poezii simbolști anticipează și pregătesc procesul de adâncă transformare pe care poezia românească o va traversa după primul război mondial”. În aceasta constă valoarea și importanța istorică și estetică a simbolismului care de altfel nu a impus, exceptând pe Bacovia, nici un mare poet simbolist. Din mulțimea versificatorilor simbolști doar Ștefan Petică e un autentic simbolist și depășește cu mult media valorică. Dar să nu uităm că fundalul e și el important. Pornind de la asemenea considerente acestui capitol i se acordă un număr substanțial de pagini, aproape dublu față de media acordată celorlalte curente poetice. Considerăm că este cel mai bine scris capitol al studiului.

În capitolul consacrat Modernismului problemele sunt rezolvate corect și clar și totuși ...

Simbolismul în raport cu tot ceea ce este poezia până la el este un curent modern și totuși, cu rare excepții, el este delimitat și ca atare tratat separat de ceea ce canonul literar numește modernism. Or în capitolul consacrat modernismului ar fi fost oportun consacra un paragraf acestei chestiuni. De asemenea trebuia pus un accent în plus pe criteriul estetic care stă la baza actului critic practicat de Eugen Lovinescu și apoi de generația de critici formați la școala “Sburătorului”.

În legătură cu partea de comentarii consacrate lui Arghezi, Blaga, Barbu ar fi de făcut două observații. Prima: nu negăm statutul de mare poet al lui Arghezi, dar ni se pare prea mare disproporția de pagini consacrate celor trei poeți: Arghezi – 32 pagini; Blaga – 24 pagini; Barbu – 16 pagini. A doua: îndeobște manualele (alternative) propun spre analiză cam aceleași texte canonice: *Testament*, *Psalmii*, *Eu nu strivesc corola de minuni*

a lumii, Paradis în destrămare, Riga Crypto și Iapona Enigel, Din ceas dedus. E drept că autorul studiului propune și alte texte, dar mă întreb, nu era un câștig “didactic superior” dacă se rezuma la o scurtă prezentare a Psalmilor - dau un exemplu - și propunea spre comentariu alte texte de același gen - *Între două nopți, Nehotărâre* ori altele? Observația o facem și în ideea că în felul acesta autorul ar fi fost mai liber în a fi el însuși, așa cum îl cunoaștem, spre exemplu, din volumul *Timp și temperalitate în opera lui Eminescu*, Editura Ardealul, Târgu Mureș, 2000.

Tradiționalismul e ilustrat prin poeți și texte de primă mărime. S-ar fi putut insista și în prezentarea generală și în comentarii pe un aspect pe care îl considerăm important pentru specificitatea tradiționalismului românesc: marii și valoroșii poeți tradiționaliști nu respectă în litera sa doctrina gândiristă. În acest sens avem în vedere coabitarea în opera lor a elementelor tradiționaliste (cele de “conținut”) cu elementele moderne (cele ce țin de limbajul și tehnica poetică).

Ca și în cazul modernismului și chiar a tradiționalismului, avangarda poetică românească putea fi ilustrată dacă nu prin comentarii în plus, cel puțin prin exemplificări de poeți și opere.

Poezia română modernă beneficiază de o bibliografie critică de ordinul bibliotecii, prin urmare operația de selectare [și de recomandare] este de-a dreptul dificilă. Cu toate acestea, pentru noi rămâne o nedumerire lipsa unor titluri majore: Adriana Iliescu, *Poezia simbolistă românească*, Editura Cartea Românească, 1985; Rodica Zofin, *Poezia simbolistă românească - antologie, comentarii...*, Editura Humanitas, 1997; Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie, De la romantism la avangardă (1972)*, Editura Paralela 45, 2002.

Dosarul critic al fiecărui curent cuprinde extrase bine alese prin care se acoperă și cadrul istoric (motivațiile sociale) și motivațiile de ordin psihologic și de ordin literar. De reținut echilibrul și completarea reciprocă ce există între prezentarea de ansamblu a curentului și comentariile de texte. În comentariile globale cât și în cele punctuale criticul reușește să pună în lumină aspectele care susțin originalitatea și valoarea poetului și a textelor propuse. Iar reperiile critice alese au rostul de a confirma, completa ori nuanța propriile afirmații. În felul acesta demersul critic devine un model creator.

Volumul discutat este parte dintr-un proiect didactic. În aceeași colecție, Iulian Boldea a publicat studiul *Poezia clasică și romantică*.

Criticul respectă canonul. Păcat că nu este puțin mai “revoluționar”, mai hotărât în păreri personale. Iulian Boldea își face mai mult datoria (și și-o face cu brio) de dascăl decât cea de critic și istoric literar.

Într-o epocă caracterizată printr-un dinamism fără precedent, dominată de mijloacele moderne de comunicare și informare nu mai avem timp pentru ceasurile de lectură. Studiul universitarului târgumureșan răspunde “canonului” vremii acesteia, cartea lui “se adresează mai ales elevilor, studenților filologi, profesorilor” fiind o contribuție bibliografică de înaltă ținută didactică care îi asigură caracterul - de fapt scopul - euristic.